JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
F. G. JACOBS
15 päivänä marraskuuta 2001 [1]

1. Käsiteltävänä olevassa asiassa Cour d'Appel de Bruxelles kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, onko yhteisön oikeuden ja erityisesti kolmannen henkivakuutusdirektiivin [2] vastaisena pidettävä sellaista kansallista lakia, jonka mukaan henkivakuutushakemuksessa tai hakemuksen puuttuessa henkivakuutussopimuksessa on annettava vakuutuksenottajalle tieto siitä, että voimassaolevan henkivakuutussopimuksen irtisanominen, vakuutussumman alentaminen tai tällaisen sopimuksen takaisinosto toisen henkivakuutussopimuksen tekemiseksi on vakuutuksenottajan kannalta yleensä epäedullista.

Yhteisön lainsäädäntö

— —

2. Kolmannen henkivakuutusdirektiivin avulla pyritään toteuttamaan henkivakuutuksen ensivakuutuksen alalla sisämarkkinat, jotta helpotettaisiin niiden vakuutusyritysten sitoumusten tekemistä yhteisön alueella, joiden kotipaikka on yhteisössä. [3]

3. Direktiivin johdanto-osassa on muun muassa seuraavat perustelukappaleet:

"9. tämän direktiivin tietyissä säännöksissä määritetään vähimmäisvaatimukset; kotijäsenvaltio [4] voi säätää ankarampia säännöksiä niitä vakuutusyrityksiä varten, joille sen toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet toimiluvan,

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Henkivakuutuksen ensivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 79/267/ETY ja 90/619/ETY muuttamisesta 10 päivänä marraskuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/96/ETY (EYVL L 360, s. 1).

3 — Johdanto-osan 1 perustelukappale. Tähän suuntaan oli edetty jo ensimmäisessä ja toisessa henkivakuutusdirektiivissä (henkivakuutuksen ensivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 5 päivänä maaliskuuta 1979 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi 79/267/ETY, EYVL L 63, s. 1, sekä henkivakuutuksen ensivakuutusliikettä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta, säännöksistä, joilla helpotetaan palvelujen tarjoamisen vapauden tehokasta käyttämistä, sekä direktiivin 79/267/ETY muuttamisesta 8 päivänä marraskuuta 1990 annettu toinen neuvoston direktiivi 90/619/ETY, EYVL L 330, s. 50).

4 — Direktiivin 1 artiklan d kohdan mukaan jäsenvaltio, jossa sitoumuksen tehneen vakuutusyrityksen kotipaikka sijaitsee.

19. vakuutussopimuksia koskevan lainsäädännön yhteensovittaminen ei ole vakuutusalan sisämarkkinoiden toteuttamisen ennakkoehto; sen vuoksi jäsenvaltioille annettu mahdollisuus soveltaa omaa lainsäädäntöään niihin vakuutussopimuksiin, jotka kattavat jäsenvaltion omalla alueella sijaitsevia riskejä, on luonteeltaan sellainen, että se suo riittävän suojan sitä tarvitseville vakuutuksenottajille,

20. sisämarkkinoilla on vakuutuksenottajan edun mukaista, että hänen saatavillaan on yhteisössä tarjottavien vakuutustuotteiden kaikkein laajin valikoima, jotta hän voisi valita omiin tarpeisiinsa parhaiten soveltuvan tuotteen; sitoumusjäsenvaltion [5] tehtävänä on huolehtia, ettei sen alueella ole mitään estettä pitää kaupan yhteisössä tarjottavia vakuutustuotteita sikäli kuin ne eivät ole ristiriidassa sen sitoumusjäsenvaltion voimassa olevan yleistä etua koskevan lainsäädännön kanssa, ja sikäli kuin kotijäsenvaltion säännökset eivät suojaa yleistä etua edellyttäen, että säännöksiä on sovellettava rajoituksitta kaikkiin tässä jäsenvaltiossa toimiviin yrityksiin ja että ne ovat objektiivisesti tarpeellisia ja tavoitteeseen suhteutettuja,

— —

23. yhtenäisillä vakuutusmarkkinoilla kuluttaja voi valita useammista ja erilaisista sopimuksista; voidakseen saada täyden hyödyn tästä monipuolisuudesta ja lisääntyvästä kilpailusta, kuluttajalle on annettava kaikki tarpeelliset tiedot, jotta hän voi valita tarpeisiinsa sopivimman sopimuksen; tämän tiedottamisen tarpeellisuus on sitäkin tärkeämpää, koska sitoumusten kesto voi olla hyvin pitkä; sen vuoksi on suotavaa yhteensovittaa vähimmäismääräykset, jotta kuluttaja saa selkeän ja tarkan tiedon hänelle tarjottujen tuotteiden keskeisistä ominaispiirteistä sekä tiedot niistä toimielimistä, joille vakuutuksenottajien, vakuutettujen tai edunsaajien valitukset voi osoittaa."

4. Direktiivin 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Ennen vakuutussopimuksen tekemistä vakuutusyrityksen on ilmoitettava vakuutuksenottajalle vähintään ne tiedot, jotka ovat liitteessä II olevassa A kohdassa.

5 — Alaviitteessä 3 mainitun toisen henkivakuutusdirektiivin 2 artiklan e kohdan mukaan jäsenvaltio, jossa vakuutuksenottajalla on vakinainen asuinpaikka tai, jos vakuutuksenottaja on oikeushenkilö, jossa tällä on toimipaikka, johon sopimus liittyy.

2. Koko vakuutussopimuksen voimassaolonajan vakuutusyrityksen on ilmoitettava vakuutuksenottajalle kaikista muutoksista niihin tietoihin, jotka ovat liitteessä II olevassa B kohdassa.

3. Sitoumusjäsenvaltio voi vaatia, että vakuutusyritykset antavat lisätietoja liitteessä II oleviin tietoihin, ainoastaan jos nämä tiedot ovat tarpeellisia vakuutuksenottajalle sitoumuksen olennaisten seikkojen ymmärtämiseen.

4. Sitoumusjäsenvaltio antaa tämän artiklan ja liitteen II täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohtaiset määräykset."

5. Liitteen II otsikko on "Vakuutuksenottajille annettavat tiedot". Sen alussa todetaan seuraavasti:

"Seuraavat tiedot, jotka on annettava tiedoksi vakuutuksenottajalle joko (A) ennen sopimuksen tekemistä tai (B) sopimuksen voimassaoloaikana, on ilmoitettava selkeästi ja täsmällisesti kirjallisina ja niiden on oltava annettu sitoumusjäsenvaltion virallisella kielellä. — — "

6. Liitteessä II olevassa A kohdassa luetellaan vakuutusyritystä ja sitoumusta koskevat yksityiskohtaiset tiedot, joita ovat muun muassa:

"a. 4. Kunkin edun ja vaihtoehdon määrittely

a. 5. Sopimuksen voimassaoloaika

a. 6. Sopimuksen irtisanomista koskevat yksityiskohtaiset säännöt

a. 7. Vakuutusmaksujen maksamista ja maksukautta koskevat yksityiskohtaiset säännöt

a. 8. Lisäetujen laskemis- ja jakamisperusteet

a. 9. Merkintä takaisinostoarvosta ja vapaakirja-arvoista sekä siihen liittyvien takuiden luonteesta

a. 10. Tiedot kuhunkin takuuseen liittyvistä vakuutusmaksuista — — ".

7. Liitteessä II olevassa B kohdassa todetaan, että vakuutuksenottajalle on annettava tiedoksi 1) vakuutusyrityksen tietoja koskevat muutokset, 2) kaikki A kohdassa luetellut sitoumusta koskevat tiedot vakuutusehtojen muuttuessa tai sopimukseen sovellettavan lainsäädännön muuttuessa sekä 3) vuosittain tiedot lisäeduista.

8. Tässä kohtaa lienee paikallaan selvittää, millä eri tavoin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa tarkoitetun kaltainen henkivakuutussopimus voidaan sanoa irti. Vakuutuksenottajalla, joka ei enää halua maksaa voimassaolevan henkivakuutuksensa vakuutusmaksuja, on monta vaihtoehtoa. Mikäli vakuutuksella ei ole takaisinostoarvoa, vakuutuksenottaja voi irtisanoa sopimuksen yksinkertaisesti lakkaamalla maksamasta vakuutusmaksuja. Kun vakuutuksella on takaisinostoarvo, vakuutuksenottaja voi pyytää vakuutuksen takaisinostoa, ja vakuutusyritys maksaa hänelle kyseisen summan. Vakuutuksenottaja voi myös päättää lakata maksamasta vakuutusmaksuja pitäen kuitenkin sopimuksen voimassa, tai hän pienentää niiden määrää. Tällöin vakuutussummaa alennetaan sen johdosta, että vakuutusmaksuja maksetaan vähemmän kuin alun perin oli sovittu; tätä kutsutaan vakuutussumman alentamiseksi.

Asiaa koskeva kansallinen lainsäädäntö

9. Kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö sisältyy henkivakuutustoiminnasta 17.12.1992 tehdyn kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohtaan. Tämän säännöksen mukaan "vakuutushakemuksessa, tai vakuutushakemuksen puuttuessa vakuutuskirjassa, on ilmoitettava vakuutuksenottajalle siitä, että voimassa olevan henkivakuutussopimuksen irtisanominen, vakuutussumman alentaminen tai tällaisen sopimuksen takaisinosto toisen henkivakuutussopimuksen tekemiseksi on vakuutuksenottajan kannalta yleensä epäedullista".

10. Kansallinen tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, että henkivakuutustoiminnasta 17.12.1992 tehdyllä kuninkaan päätöksellä on pantu täytäntöön kolmas henkivakuutusdirektiivi. Komissio toteaa kuitenkin kirjallisissa huomautuksissaan, että sen Belgian viranomaisilta saamien tietojen mukaan direktiivi pantiin täytäntöön kolmella vuonna 1994 tehdyllä kuninkaan päätöksellä.[6] Erityisesti direktiivin 31 artikla ja liite II saatettiin sanatarkasti osaksi kansallista oikeusjärjestystä kahdella näistä myöhemmin tehdyistä päätöksistä.[7]

Asian käsittelyn vaiheet

11. Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan ainoastaan, että Axa Royale Belge SA vaatii

6 — 12.8.1994 tehty kuninkaan päätös, jolla muutetaan vakuutusyritysten valvonnasta 9.7.1975 annettua lakia, 12.8.1994 tehty kuninkaan päätös, jolla muutetaan vakuutusyritysten valvonnasta 22.2.1991 tehtyä kuninkaan päätöstä, sekä 22.11.1994 tehty kuninkaan päätös, jolla muutetaan 22.2.1991 vakuutusyritysten valvonnasta tehtyä kuninkaan päätöstä.

7 — 9.7.1975 annetun lain 20 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on muutettuna, ja 22.2.1991 tehdyn kuninkaan päätöksen 15 §, sellaisena kuin se on muutettuna.

kansallista tuomioistuinta i) toteamaan, että menettelemällä 17.12.1992 tehdyn kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdan vastaisesti Stratégie Finance Sprl on rikkonut hyviä kauppatapoja [8] koskevia kansallisia säännöksiä, ja ii) määräämään, että kyseinen yhtiö lopettaa tällaisen menettelyn. Kiista näyttää syntyneen, kun eräs vakuutusmeklari oli pyyhkinyt henkivakuutushakemuksista yli 4 §:n 2 momentin b kohdassa edellytettävän maininnan ja näin ollen väitetysti kannustanut vakuutuksenottajia korvaamaan AXA:n kanssa tekemänsä voimassaolevat henkivakuutussopimukset muiden yhtiöiden sopimuksilla.

12. Ennen käsiteltäväkseen saatetun asian ratkaisemista Cour d'Appel pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta vastausta ennakkoratkaisukysymykseen siitä, onko jäsenvaltioilla direktiivin 92/96/ETY tavoitteet huomioon ottaen oikeus asettaa velvollisuus, jonka mukaan sellaiselle kuluttajalle, joka aikoo irtisanoa voimassa olevan henkivakuutussopimuksensa tai alentaa vakuutussummaa tai pyytää tällaisen sopimuksen takaisinostoa tehdäkseen toisen vakuutussopimuksen, on annettava tieto tällaisen toimen epäedullisuudesta yleensä.

13. AXA huomauttaa, että Cour d'Appel on väärässä väittäessään, että kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohtaa on sovellettava silloin, kun kuluttaja aikoo irtisanoa voimassa olevan henkivakuutussopimuksensa tai alentaa vakuutussummaa tai pyytää sopimuksen takaisinostoa, koska sanamuotonsa perusteella kyseistä lainkohtaa sovelletaan jokaiseen, joka on aikeissa tehdä henkivakuutussopimuksen. Tämä tulkinta saattaa hyvinkin olla oikea, mutta se ei nähdäkseni millään lailla muuta kansallisen tuomioistuimen arviota, koska 4 §:n 2 momentin b kohdalla on käytännössä selvästikin vaikutusta vain niihin tapauksiin, joissa kuluttaja harkitsee voimassaolevan henkivakuutussopimuksen irtisanomista korvatakseen sen uudella.

14. Cour d'Appel kysyy ennakkoratkaisupyynnössään, onko kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohta yhteensopiva edellä mainitun direktiivin kanssa siltä osin kuin — ja jos — :

— se, että kun kuluttajalle on kerran annettu tieto siitä, että hänen voimassa olevan henkivakuutussopimuksensa irtisanominen, vakuutussumman alentaminen tai tällaisen sopimuksen takaisinosto on "yleensä epäedullista", ei kannusta häntä enää vertailemaan keskenään erilaisia yhteisössä tarjottavia vakuutustuotteita valitakseen niiden joukosta hänen tarpeisiinsa parhaiten soveltuvan tuotteen, vaan rohkaisee häntä pikemminkin jatkamaan edelleen voimassa olevaa sopimustaan, vaikka direktiivin johdanto-osan perustelukappaleista ilmeneekin nimenomaisesti, että direktiivin tarkoituksena on taata, että vakuu-

8 — Kauppatavoista sekä kuluttajien suojaamisesta ja tiedottamisesta 14.7.1991 annetun lain 93 ja 94 §.

tuksenottajan saatavilla on yhteisössä tarjottavien vakuutustuotteiden kaikkein laajin valikoima, jotta hän voisi valita omiin tarpeisiinsa parhaiten soveltuvan tuotteen, huolehtimalla erityisesti siitä, että vakuutuksenottaja saa selkeän ja tarkan tiedon hänelle tarjottujen tuotteiden olennaisista ominaisuuksista;

— velvollisuus, jonka mukaan vakuutuksenottajalle on annettava tieto siitä, että voimassa olevan henkivakuutussopimuksen irtisanominen, vakuutussumman alentaminen tai tällaisen sopimuksen takaisinosto toisen henkivakuutussopimuksen tekemiseksi on yleensä epäedullista, on omiaan antamaan kilpailullista etua kyseisen maan alueella toimiville vakuutuksenantajille edellä mainitun kuninkaan päätöksen voimaantulosta lukien, vaikka direktiivin johdanto-osan perustelukappaleista ilmeneekin, että sitoumusjäsenvaltion tehtävänä on huolehtia siitä, ettei sen alueella ole mitään estettä pitää kaupan yhteisössä tarjottavia vakuutustuotteita;

— yleisen edun, joka edellyttää, että kuluttajalle on annettava tieto niistä seuraamuksista, joita voimassa olevan henkivakuutussopimuksen irtisanominen, vakuutussumman alentaminen tai tällaisen sopimuksen takaisinosto toisen henkivakuutussopimuksen tekemiseksi voi aiheuttaa, toteuttamiseksi ei näytä riittävän, että tällaisen toimen epäedullisuudesta tehdään pelkkä huomautus, silloin kun yleistä etua koskevien säännöksien on oltava objektiivisesti tarpeellisia ja tavoitteeseen suhteutettuja, kuten direktiivin johdanto-osan perustelukappaleissa on huomautettu.

15. Niinpä Cour d'Appel on esittänyt edellä 1 kohdassa mainitun ennakkoratkaisukysymyksen.

16. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian molempien osapuolten lisäksi Itävallan, Belgian, Kreikan ja Espanjan hallitukset sekä komissio. Osapuolet ja komissio olivat edustettuina suullisessa käsittelyssä.

Kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdan yhteensopivuus direktiivin kanssa

17. AXA sekä Itävallan, Belgian ja Kreikan hallitukset ovat pääosin sitä mieltä, että nyt käsiteltävänä oleva kansallinen lainsäädäntö on yhteensopiva yhteisön oikeuden kanssa ja että ennakkoratkaisukysymykseen olisi näin ollen vastattava kieltävästi. Stratégie Finance ja komissio ovat päinvastaisella kannalla. Espanjan hallituksen kanta sijoittuu näiden kahden välimaastoon. Sen mielestä lainsäädäntö on yhteensopiva yhteisön oikeuden kanssa sikäli kuin siinä säädetty varoitus koskee voimassa olevan henkivakuutussopimuksen

irtisanomiseen tai vakuutussumman alentamiseen liittyviä yleensä epäedullisia seuraamuksia. Sitä vastoin siltä osin kuin varoitus kohdistuu henkivakuutussopimuksen takaisinostoon liittyviin seuraamuksiin, tällaista säännöstä on pidettävä yhteisön oikeuden vastaisena.

18. Komissio katsoo, että kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdan sanamuoto on hyvin yleinen ja abstrakti. Siinä missä direktiivissä asetettuja vaatimuksia on sovellettava kaikissa mahdollisissa tapauksissa, joissa henkivakuutussopimus irtisanotaan, vakuutussummaa alennetaan tai tällainen sopimus takaisinostetaan, 4 §:n 2 momentin b kohtaa sovelletaan ainoastaan tapauksissa, joissa vakuutuksenottaja ryhtyy mainittuihin toimenpiteisiin uuden henkivakuutussopimuksen tekemiseksi. Komissio suhtautuu epäilevästi siihen, onko tällainen varoitus riittävä suojaamaan vakuutuksenottajia, jotka saavat direktiivin perusteella huomattavasti paremman suojan. Vaikka jäsenvaltiot voivat direktiivin 31 artiklan mukaisesti vaatia, että kuluttajalle annetaan lisätietoja, nämä tiedot eivät saa suosia olemassaolevia vakuutuksenantajia tai vakuutussopimuksia. Kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdan mukaisesti vaadittavat tiedot eivät kuitenkaan ole 31 artiklassa tarkoitettuja lisätietoja, koska jos vakuutuksenottaja on jo saanut direktiivissä (ja Belgian täytäntöönpanevassa lainsäädännössä) vaaditut tiedot, 4 §:n 2 momentin b kohdan mukainen pelkkä varoitus ei tunnu täydentävän näitä tietoja siten, että vakuutuksenottaja voisi ymmärtää paremmin sitoumuksen olennaisia seikkoja 31 artiklassa tarkoitetussa mielessä.

19. Komission mielestä 4 §:n 2 momentin b kohta on myös direktiivin tavoitteiden vastainen. Kyseinen säännös voi saada vakuutuksenottajat luopumaan muuttamasta henkivakuutussopimustaan ja siten hyötymästä saatavilla olevien tuotteiden laajasta ja monipuolisesta tarjonnasta sisältämällä yleisesti muotoillun varoituksen, joka ei kuitenkaan auta vakuutuksenottajaa arvioimaan, mitä seurauksia hänelle voi koitua vakuutussopimuksen muuttamisesta.

20. Itävallan, Belgian, Kreikan ja Espanjan hallitukset vetoavat kaikki direktiivin johdanto-osan 20 perustelukappaleeseen perustellakseen väitettään, jonka mukaan kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohta on yhteensopiva [9] direktiivin kanssa, koska se on yleisen edun mukainen, tasapuolinen, objektiivisesti katsoen tarpeellinen ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Itävallan hallitus esittää, että 4 §:n 2 momentin b kohdalla pyritään suojaamaan kuluttajaa ja että se näin ollen kuvastaa erästä direktiivin tavoitteista, nimittäin sitä, että kuluttajalla olisi oltava mahdollisuus vertailla uuden vakuutuksen ottamiseen liittyviä etuja ja haittoja ja valita tämän perusteella tarpeisiinsa sopivimman sopimuksen. [10] Yhteisöjen tuomioistuin on myöntänyt, että kuluttajansuojalainsäädäntö voi olla sellainen yleistä etua koskeva pakottava vaatimus, jonka perusteella perusvapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa. [11] Belgian hallituksen mukaan säännös on objektiivisesti katsoen tarpeellinen kuluttajansuojan varmistami-

9 — Espanjan hallituksen mukaan osittain.

10 — Ks. 23 perustelukappale.

11 — Asia 205/84, komissio v. Saksa, tuomio 4.12.1986 (Kok. 1986, s. 3755; Kok. Ep. VIII, s. 769).

seksi alalla, jolla terminologia on luonteeltaan teknistä ja jolla kuluttaja on heikompi osapuoli. Lisäksi pelkkä tietojen antaminen on vähiten rajoittava tapa suojata kuluttajaa. Kreikan hallituksen mielestä kuluttaja, jolle on annettu kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdan mukaiset tiedot, voi vertailla keskenään voimassaolevan sopimuksen päättämisestä aiheutuvia etuja ja haittoja. Myös Espanjan hallitus katsoo, että 4 §:n 2 momentin b kohdan kaltaiset säännökset ovat laillisia sillä edellytyksellä, ettei niillä rajoiteta sitä, että vakuutuksenottajan saatavilla on yhteisössä tarjottavien vakuutustuotteiden kaikkein laajin valikoima, jotta hän voisi valita omiin tarpeisiinsa parhaiten soveltuvan sopimuksen.

21. Kansallisen lainsäädännön säännös, jolla pyritään suojaamaan kuluttajia, voi selvästikin olla yleisen edun mukainen, [12] ja henkivakuutustuotteiden markkinointia koskeva kansallinen rajoitus voi näin ollen olla direktiivin mukainen edellyttäen, että se on myös tasapuolinen ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Näin säädetään nimenomaisesti direktiivin 28 artiklassa, jossa todetaan, että sitoumusjäsenvaltio ei saa estää vakuutuksenottajaa tekemästä sopimusta ensimmäisessä henkivakuutusdirektiivissä esitettyjen edellytysten mukaisesti toimiluvan saaneen vakuutusyrityksen kanssa, "sikäli kuin tämä ei ole ristiriidassa sitoumusjäsenvaltiossa voimassa olevan yleistä etua koskevan lainsäädännön kanssa". Tämä sanavalinta muistuttaa läheisesti johdanto-osan 20 perustelukappaletta, mihin hallitukset vetoavat esittämissään huomautuksissa, ja katsonkin, että mainittu perustelukappale liittyy 28 artiklaan. Johdanto-osan jäsentely tukee edelleen tätä näkökantaa: 18 perustelukappale liittyy selvästi 27 artiklaan, 21 ja 22 perustelukappale 29 artiklaan, 23 perustelukappale 31 artiklaan ja 24 perustelukappale 41 artiklaan.

22. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on mielestäni kuitenkin kyse direktiivin 31 artiklasta eikä sen 28 artiklasta, koska kyse on 31 artiklassa säännellystä erityisestä rajoituksesta. Kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdassa edellytetään kiistatta, että ennen vakuutussopimuksen tekemistä tulevalle vakuutuksenottajalle on annettava tietyt siinä säädetyt tiedot direktiivin 31 artiklan 1 kohdassa vaadittujen tietojen lisäksi. Direktiivin 31 artiklan 1 kohta on selvästi vähimmäisvaatimus: 31 artiklan 3 kohdan mukaan sitoumusjäsenvaltio voi vaatia vakuutusyrityksiä antamaan enemmän tietoja kuin mitä 31 artiklan 1 kohdassa säädetään. Lisätietoja voidaan kuitenkin tämän säännöksen mukaan määrätä annettavaksi "ainoastaan jos nämä tiedot ovat tarpeellisia vakuutuksenottajalle sitoumuksen olennaisten seikkojen ymmärtämiseen". Näin ollen katson, että direktiivin 31 artiklan 3 kohta muodostaa perustan kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdan laillisuutta arvioitaessa.

12 — Alaviitteessä 11 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomion 30—33 kohta.

23. Kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdan yhteensopivuus direktiivin kanssa riippuu näin ollen siitä, ovatko tiedot, jotka henkivakuutushakemuksessa tai -sopimuksessa on sen mukaan annettava, "tarpeellisia vakuutuksenottajalle sitoumuksen olennaisten seikkojen ymmärtämiseen" direktiivin 31 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

24. Mainitun säännöksen perusteella voidaan yksiselitteisesti päätellä, että ainoastaan kulloinkin kyseessä olevaa sitoumusta koskevat tiedot ovat sallittuja. Yleinen varoitus, jonka mukaan voimassa olevan vakuutussopimuksen irtisanomisella, vakuutussumman alentamisella tai tällaisen sopimuksen takaisinostolla toisen henkivakuutussopimuksen tekemiseksi saattaa olla epäedullisia seurauksia, ei mielestäni ole tällainen tieto.

25. Tätä tulkintaa tukee direktiivin johdanto-osan 23 perustelukappaleeseen sisältyvä toteamus, jonka mukaan "on suotavaa yhteensovittaa vähimmäismääräykset, jotta kuluttaja saa selkeän ja tarkan tiedon *hänelle tarjottujen tuotteiden* [13] keskeisistä ominaispiirteistä".

26. Tulkintaa tukevat myös 31 artiklan ensimmäisen julkaistun version, kolmatta henkivakuutusdirektiiviä koskevan ehdotuksen 27 artiklan perustelut. [14] Ehdotuksen 27 artiklan 1, 2 ja 3 kohta vastaavat direktiivin 31 artiklan 1, 2 ja 3 kohtaa; ehdotuksen liite II on samoin yhtäläinen direktiivin liitteen II kanssa. Komissio toteaa perusteluissaan seuraavaa:

"Liitteen II luettelo on vähimmäisluettelo, johon jäsenvaltiot voivat tehdä lisäyksiä omia asukkaitaan koskevien sitoumusten osalta. On kuitenkin pidettävä mielessä, että tiedonantovelvollisuudella pyritään suojaamaan kuluttajaa siten, että vakuutuksenottaja ymmärtää paremmin sitoumuksen seikkoja, ja sen tarkoituksena ei ole vakuutuksenottajan saatavilla olevan tuotevalikoiman rajoittaminen." *

27. On myönnettävä, että kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdassa edellytetyn kaltainen varoitus voi antaa vaikutelman, jonka mukaan sillä pyritään edistämään kuluttajansuojaa. Vaikka tällaisen yleisluonteisen varoituksen voitaisiinkin katsoa suojaavan aidosti kuluttajia, se koskee kuitenkin vain yhtä kuluttajan etujen osa-aluetta. Ellei kuluttajalle anneta tietoja muista mahdollisista vaihtoehdoista,

13 — Kursivointi tässä.

14 — Ehdotus kolmanneksi neuvoston direktiiviksi henkivakuutuksen ensivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 79/267/ETY ja 90/619/ETY muuttamisesta, KOM(91) 57, 22.3.1991, EYVL C 99, s. 2.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

jotta hän voisi vertailla näiden etuja ja haittoja, 4 §:n 2 momentin b kohdan tarjoama kuluttajansuoja on selvästikin epätäydellinen. On selvää, että kun direktiivissä on säädetty vakuutuksenottajille annettavista tiedoista, tämän tarkoituksena on tehdä selväksi, mikä yhteisön lainsäätäjän näkökulmasta on oikea tasapaino toisaalta kuluttajansuojan ja toisaalta henkivakuutustuotteiden markkinoiden avaamisen välillä, ja se on myös tehty siten, ettei kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin b kohdassa asetetun kaltaista vaatimusta ole mahdollista asettaa.

Ratkaisuehdotus

28. Cour d'Appelin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen on mielestäni näin ollen vastattava seuraavalla tavalla:

Sellainen kansallinen laki, jonka mukaan henkivakuutushakemuksessa tai hakemuksen puuttuessa henkivakuutussopimuksessa on annettava vakuutuksenottajalle tieto siitä, että voimassaolevan henkivakuutussopimuksen irtisanominen, vakuutussumman alentaminen tai tällaisen sopimuksen takaisinosto toisen henkivakuutussopimuksen tekemiseksi on vakuutuksenottajan kannalta yleensä epäedullista, on henkivakuutuksen ensivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 79/267/ETY ja 90/619/ETY muuttamisesta 10 päivänä marraskuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/96/ETY vastainen.